

Темељ и застава нашег шаха

Упркос томе што се шах налази на периферији укупних друштвених збивања, шахиста Светозар Глигорић спада међу она најистакнутија имена наше земље из области културе, уметности, науке, спорта, која су допринела њеном расту и угледу.

Светозар Глигорић – Глига још за живота постао је споменик. У својој десетој години први пут је видео шаховску таблу и на њој фигуре. Био је то сусрет са судбином.

Шаховска игра је чудо, привлачи и осваја многе: оне који се такмиче на турнирима, оне који су, мерећи знање са комшијама, на калемегданским клупама поново постали млади, оне који прате шаховска збивања и резултате својих љубимаца. Једних, других и трећих, по речима председника Светске шаховске федерације, има пола милијарде. Сто педесет земаља чланице су Светске шаховске федерације. Тешко да у тим земљама, ма где оне биле, има шахиста који за протеклих 60 година нису чули ко је Светозар Глигорић. Они, којима је то промакло на часовима географије, сазнали су да је тамо негде на Балкану земља Србија из које потиче Глигорић.

Кад је пре три века шах кренуо у освајање света, њеном ширењу и развоју, да игра краљева постане игра милиона, одсудно је допринео невелик број најбољих шахиста. На пример: Филidor и Морфи, Ласкер, Аљехин, Капабланка, Ботвиник, Таљ, Фишер, Смилов, Петрсјан, Спаски, Керес, Бронштајн, Еве, Решевски, Најдорф, Светозар Глигорић! Њихова имена исписана су златним словима и док буде шаха историја ће их памтити. Свако од поменутих по нечему се разликује од осталих. Глигорић великим бројем такмичења на којима је учествовао. Од 1938. до 1988, дугих пола века, Глигорић је играо на преко 260 различитих такмичења. Неки су трајали десетак дана, неки неколико недеља и све то пута 260 – цео један живот.

Утрошена енергија, време, креативност донели су изузетне резултате. Глигорић постаје најбољи шахиста изван Совјетског Савеза.

У златном периоду нашег шаха од 1950. Глигорић је, са незнатним изузецима, предводио нашу екипу. Поени освојени на првој табли – да, али више од тога: својом борбеношћу, укупним понашањем, подстицао је и обавезивао остале на истоветан однос.

Којим се то својствима посебно истицао такмичар Глигорић? Престиж, амбиције – јесте, али и више од тога – да оно што ради ради најбоље што

може, да је то што ради боље од онога који то исто ради. Кад било с ким игра, игра на победу. Победа, прво место! Пре неку годину када је овај свет напустио бивши шампион Васја Смилов нашалио сам се и рекао му: ти си сад Глиго избио на високо друго место у конкуренцији најстаријих велемајстора. Глигорић – други! Не иде. Прихватио је шалу, рекао: „Препрека није несавладива”. И међу шахистима на самом врху има оних који себе додатно мотивишу тиме што подстичу конфликт са будућим противником пре партије. Једна Глигорићева књига носи наслов „Играм против фигура”: он не игра против оног на супротној страни стола. Било ко тамо да седи, њега интересују само фигуре које се крећу на табли. Та црта његовог карактера водила га је кроз живот. Избегавао је сукобе и свађе. Не разбацујући емоције и енергију на ту страну усмеравао их је према циљевима које је себи назначио.

Током 65 година боравка на истом терену цртам његов лик догађајима које памтим. Никада, ама баш никада, нисмо уочи партије говорили о том будућем мачевању. Често смо били у истој соби . Крећемо на коло, треба међусобно да играмо – ни речи. На Међузонском турниру у Стокхолму близу је крај. Ја сам међу отписанима, он ако ме победи стиче лепе изгледе за Турнир кандидата. Та прича просто лебди у ваздуху. Прекидамо партију. У истој смо соби. Он анализира насталу позицију на џепном шаху, ја у другом делу собе. Ни најмање алузије, ни било каквог наговештаја, шта и како сутрадан. Ни речи после партије коју је добио.

Коректни, пријатељски односи између Боре, Глиге и мене позитивно су утицали на резултате репрезентације. Било је то чврсто језгро које је носило екипу. Природна конкуренција која је долазила до изражаја на појединачним такмичењима није угрожавала слогу у екипи. Глигорић је био старији седам, односно десет година. Једном приликом у добром расположењу припретили смо му у шали: једног дана Глиго кад буде прорадила разлика у годинама видећемо онда чија мајка црну вуну преде. Ко зна, можда се у тој шали скрила нада да дође до другачије прерасподеле на прве три табле. Свеједно, она се није остварила.

Шах – то је Глигорићев живот. Кад га је за кратко време захватила криза почетком педесетих година – куда и како, са шахом или без њега – исушао се успешно у новинарству.

Солидно је владао енглеским језиком, шпанским, немачким, италијанским, француским, руским. Кад је у позним годинама дефинитивно напустио такмичарски шах, вратио се својој љубави из младости – музици. Са себи својственом енергијом и ентузијазмом сручио се на клавир. Издао је

збирку сопствених композиција које су зналци позитивно оценили. Започео је другу серију, али га је смрт претекла.

Упркос томе што се шах налази на периферији укупних друштвених збивања, шахиста Светозар Глигорић својим животним делом спада међу она најистакнутија имена и презимена наше земље из области културе, уметности, науке, спорта која су допринела њеном расту и угледу. А кад је о шаху реч, о најшаховскијој земљи на свету Србији – Глигорић је и темељ и застава. Хвала му и слава му!

Александар Матановић